

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 279/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen elintarvikevalvonnan tarkoituksenmukaisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Mäkelän / kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 279/2017 vp:

Miten elintarvikevalvontaa ollaan kehittämässä, ja voidaanko siitä luoda yrittäjän toimintaa nykyistä enemmän tukeva toiminto ja

tuleeko elintarvikevalvonnan hinnoittelua, arviointimenetelmää ja julkaisukäytänteitä arvioida uudelleen siten, että laki palvelee yrittäjyyttä paremmin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Elintarvikelainsäädännön tarkoituksena on varmistaa kuluttajien terveydellinen ja taloudellinen turvallisuus. Toimiva lainsäädäntö ja sen valvonta takaavat myös elintarvikealan toimijoiden tasapuolisen kohtelun ja yhtäläisen kilpailuaseman. Lainsäädännön tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että toimijat kantavat osaltaan vastuun elintarvikkeiden turvallisuuden varmistamisesta ja muusta määräysten mukaisuudesta.

Elintarvikelaki muutettiin vuonna 2011 (laki 352/2011) siten, että painotettiin lain riskiperusteista soveltamista ja toimijoihin kohdistuvan hallinnollisen taakan vähentämistä. Samalla elintarvikealan toimijat, alkutuotannon toimijoita lukuun ottamatta, veloitettiin julkistamaan elintarvikevalvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja.

Elintarvikevalvonnan tarkastustietojen julkistamista koskevaa Oiva-järjestelmää koordinoi Elin-
tarviketurvallisuusvirasto Evira. Oiva-tarkastuksia tekevät kuntien elintarvikevalvojat ja tarkastuseläinlääkärit valvontasuunnitelman mukaisesti. Tarkastuksissa arvioidaan useita elintarviketurvallisuuteen vaikuttavia asioita, kuten elintarvikehygieniaa ja tuoteturvallisuutta. Oiva-järjestelmä on yhtenäistänyt tarkastuskäytäntöjä, koska elintarvikevalvojat ympäri Suomen tekevät tarkastuksia samojen Oiva-arviointiohjeiden perusteella. Tarkastukset ovat kohdennettumpia sekä nopeampia ja riskiperusteinen tarkastaminen korostuu. Yrityksissä tarkastettavat asiat eivät ole Oiva-tarkastusten myötä muuttuneet.

Parhaimman hymynaaman (A = oivallinen) saamiseen edellyttää lainsäädännön noudattamista. Julkaistavassa Oiva-raportissa oleva yleisarvosana määräytyy huonoimman arvosanan mukaan, koska elintarviketurvallisuus voi heikentyä tai vaarantua jo yhdestä epäkohdasta. Yleisarvosana ei voi olla keskiarvo, koska esimerkiksi hygieniatasoa ei voi arvioida keskiarvona. Oiva-raportissa on useita Oiva-arvosanoja (hymynaamoja), joista näkee kaikki yrityksessä kyseisellä

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 279/2017 vp

tarkastuskerralla tarkastetut asiat ja tarkastustulokset. Oiva-raportista näkee myös kahden edellisen tarkastuksen tulokset. Raportissa on myös ns. Oiva-huomio, joka on kuluttajalle tarkoitettu lyhyt, yleisluonteinen ja helposti ymmärrettävä selitys siitä, miksi yritykselle annettu arvosana ei ole oivallinen.

Valvontatietojen julkaisemisella lisätään elintarvikevalvonnan läpinäkyvyyttä sekä parannetaan kuluttajien tiedonsaantia ja valinnanmahdollisuuksia. Tavoitteena on myös lisätä elintarvikevalvonnan tunnettavuutta ja vaikuttavuutta. Oiva-järjestelmä kannustaa yrityksiä pitämään huolta elintarvikehygieniasta ja tuotteiden turvallisuudesta. Yrityksille avautuu myös mahdollisuus kertoa kuluttajalle omasta toiminnastaan.

Elintarvikevalvontaa on Suomessa kehitetty usean vuoden ajan EU:n elintarvikelainsäädännön periaatteiden mukaisesti riskiperusteisuuden suuntaan ja painottaen toimijan omaa vastuuta elintarviketurvallisuudesta. Eviran suosituksia elintarvikevalvonnan tarkastustiheyksistä on viime vuosien aikana arvioitu ja suositeltuja tarkastusmääriä on selkeästi vähennetty ja painotettu tarkastusten kohdentamista suuremman riskin toimintoihin.

Elintarvikelain mukaisesti elintarvikevalvontaviranomaiset neuvovat ja ohjaavat toimijoita tarvittaessa. Neuvontaa ja ohjausta annetaan säännöllisesti myös toimijoiden luona tehtävien tarkastusten yhteydessä.

Elintarviketurvallisuusselonteon (VNS 5/2013 vp) eduskuntakäsittelyn yhteydessä todettiin, että maa- ja metsätalousministeriön tulee arvioida elintarvikelain toimivuutta osana hallinnollisen taakan vähentämiseen tähtäviä toimia. Ministeriö toteutti vuonna 2014 elintarvikelain toimivuudesta kyselyn sen selvittämiseksi, onko elintarvikelain lain soveltamisala sekä yleiset periaatteet ja vaatimukset edelleen toimivia. Lisäksi selvitettiin, ovatko elintarvikelakiin perustuvat keinot toimivia tavoitteiden saavuttamiseksi. Vastausten mukaan elintarvikelain soveltamisala ja tarkoitus koetaan edelleen lähtökohtaisesti toimivaksi.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti keväällä 2016 hankkeen elintarvikelain uudistamiseksi kokonaisuudessaan. Uudistuksen tavoitteena on vähentää lainsäädännöstä elintarvikealan toimijoille ja valvontaviranomaisille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa vaarantamatta kuitenkin elintarviketurvallisuutta. Tavoitteena on, että uusi elintarvikelaki tulisi voimaan vuoden 2019 aikana.

Elintarvikelain ja sen nojalla annettujen asetusten kokonaisuudistuksen keskeinen tavoite on löytää tasapaino elintarviketurvallisuuden ja elintarvikealan toimintaedellytysten turvaamisen kesken. Elintarvikevalvonnan osalta keskeistä on valvonnan vaikuttavuus. Elintarvikelain uudistuksen yhteydessä arvioidaan myös mahdollisuuksia uudenlaiseen työnjakoon viranomaisten ja toimijoiden kesken esimerkiksi sen osalta, miten elintarvikealan toimijoiden omia laatujärjestelmiä voitaisiin hyödyntää virallisessa valvonnassa. Tämä edellyttää vahvaa luottamusta puolin ja toisin. Elintarvikevalvonnan kehittämisessä tavoitteena on myös valvonnan tasapuolisuuden varmistaminen. Oiva-arviointien yhdenmukaisuutta kehitetään edelleen ohjeistuksen ja koulutuksen avulla. Maakuntaudistuksen myötä Oiva-tarkastuksia tekevät maakunnat. Maakuntien tekemää elintarvikevalvontaa ohjaa Evira.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 279/2017 vp

Maa- ja metsätalousministeriö on lisäksi esittänyt, että valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushankkeena käynnistettäisiin ruokajärjestelmän riskinarviointia koskeva poikkihallinnollinen hanke. Osana ruokapoliittisen selonteon (VNS 2/2017 vp) tavoitteiden toteuttamista, elintarvikelain kokonaisuudistusta sekä virallista valvontaa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 voimaantuloa laadittaisiin kokonaisvaltainen riskinarviointi kansantaloudellisesti merkittävimmistä ruokajärjestelmän riskeistä (mikrobiologiset, kemialliset, ravitsemukselliset sekä tuotanto- ja ympäristöriskit) sekä ehdotus mahdollisesta resurssien suuntaamisesta näiden torjumiseen. Selvitystyön tulokset auttaisivat kohdentamaan kansallista valvontaa riskiperusteisesti ja resurssitehokkaasti.

Helsingissä 6.7.2017

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä